

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету

29 жовтня 2020 року,

Протокол №5

Перший проректор

_____ **Олег ОМЕЛЬЧУК**
(підпис) (ініціали, прізвище)

30 жовтня 2020 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування**

м. Хмельницький

2020

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	3
2.	Заплановані результати навчання	4
3.	Програма навчальної дисципліни	7
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	11
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	12
	4.2. Аудиторні заняття	12
	4.3. Самостійна робота студентів	12
5.	Методи навчання та контролю	12
6.	Схема нарахування балів	13
7.	Рекомендовані джерела	14
	7.1. Нормативно-правові акти	14
	7.2. Основні джерела	15
	7.3. Допоміжні джерела	16
8.	Інтернет-ресурси	17

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 07 Управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 072 Фінанси, банківська справа та страхування
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Платіжні системи
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ППВ 4.3
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– третій
10. Семестр	– шостий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3 / 90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 36
% від загального обсягу	– 40
лекційні заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 54
% від загального обсягу	– 60
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2,1
самостійної роботи	– 3,2
3) заочна форма навчання:	не передбачено
аудиторні заняття (годин)	–
% від загального обсягу	–
лекційні заняття (годин)	–
% від обсягу аудиторних годин	–
семінарські заняття (годин)	–
% від обсягу аудиторних годин	–
самостійна робота (годин)	–
% від загального обсягу	–
тижневих годин:	
аудиторних занять	–
самостійної роботи	–
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ППО 4 Гроші і кредит
2) супутні дисципліни	– ППО 15 Страхування ППО 16 Бухгалтерський облік ППО 17 Податкова система ППВ 4.2 Фінансовий контролінг ППВ 6.2 Фінансовий аналіз підприємства
3) наступні дисципліни	– ППО 18 Банківська система ППО 20 Фінансовий ринок
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

<p style="text-align: center;">Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Загальні компетентності</p> <p>ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 05. Навички використання інформаційних систем і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 06. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК 10. Здатність працювати у команді.</p> <p>ЗК 12. Здатність працювати автономно.</p> <p style="text-align: center;">Спеціальні компетентності</p> <p>СК 01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.</p> <p>СК 04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.</p> <p>СК 05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.</p> <p>СК 08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.</p> <p>СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.</p>
<p style="text-align: center;">Результати навчання</p>	<p>ПР 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.</p> <p>ПР 06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.</p> <p>ПР 09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.</p> <p>ПР 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>ПР 20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.</p>
<p style="text-align: center;">Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</p>	
<p style="text-align: center;">1. Знання (здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</p>	
<p>1.1) визначати сутність та правові засади функціонування платіжної системи;</p>	
<p>1.2) вказувати на переваги та недоліки кожної окремо взятої платіжної системи;</p>	
<p>1.3) описувати види та порядок функціонування зарубіжних платіжних систем;</p>	
<p>1.4) скласти перелік учасників платіжних систем;</p>	
<p>1.5) знаходити основні нормативно-правові документи, що регулюють діяльність</p>	

учасників платіжних систем в Україні.
2. Розуміння
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) обговорювати значення платіжної системи в соціально-економічному розвитку країни та для успішної реалізації грошово-кредитної політики;
2.2) класифікувати елементи платіжних систем та основні вимоги до них;
2.3) з'ясувати методіку організації розрахунків у різних видах організацій;
2.4) розпізнавати принципи організації платіжних розрахунків з точки зору забезпечення їх безпеки;
2.5) будувати схему проходження інформації електронною платіжною системою;
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) знаходити відмінності між основними дебетовими і кредитовими платіжними інструментами;
3.2) виявляти помилки при проведенні валютних операцій на фінансовому ринку;
3.3) окреслювати сутність та види платіжних операцій;
3.4) робити висновок щодо доцільності використання платіжних систем залежно від завдань ;
3.5) показувати основні елементи технологічної інфраструктури платіжних систем;
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) обчислювати строки здійснення грошових переказів;
4.2) виділяти вимоги щодо системи захисту інформації;
4.3) ілюструвати процес проведення платежу;
4.4) дискутувати з приводу переваг використання тих чи інших платіжних систем;
4.5) порівнювати готівкові та безготівкові способи проведення розрахунків ;
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) аргументувати необхідність використання електронного цифрового підпису;
5.2) підсумовувати результати використання зарубіжних платіжних систем ;
5.3) встановлювати особливості основних платіжних документів;
5.4) формулювати основні принципи роботи сучасних, найбільш популярних систем розрахунків через Інтернет;
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати ефективність використання електронних переказів;
6.2) робити висновок щодо доцільності проведення платежів в умовах ризику;
6.3) рейтингувати платіжні системи за різними показниками;
6.4) передбачати перспективи розвитку старих та створення нових платіжних систем;
6.5) узагальнювати особливості платіжних систем в Україні та світі;
7. Створення (творчість)
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) розробляти заходи щодо покращення обслуговування фізичних та юридичних осіб із

метою підвищення рівня безпеки платіжних систем в Україні;
7.2) пропонувати способи та оцінювати ефективність вдосконалення платіжних систем;
7.4) ініціювати та використовувати в фінансовій діяльності методи проведення платежів, залежно від конкретної ситуації;
7.5) пропонувати нові та вдосконалювати наявні засоби захисту електронних платежів.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Правова основа платіжних систем

Суть платіжної системи. Функції платіжної системи. Мета платіжної системи. Правові засади регулювання функцій платіжних систем в Україні та відносин у сфері переказу коштів. Елементи платіжних систем України. Платіжна система як форма організації безготівкового платіжного обігу. Платіжна система як сукупність законодавчо регульованих елементів, які забезпечують виконання боргових зобов'язань, що виникають в процесі економічної діяльності. Основні вимоги, які повинні задовольняти платіжні системи: ефективність, оперативність, економічність, надійність, безпека, зручність.

Учасники платіжних систем та їх функції: користувачі платіжних послуг, що не є банками; банківські установи; центральний банк; спеціалізовані посередники. Первинні користувачі, що виступають як суб'єкти платежів: приватні особи, підприємства, спеціалізовані фінансові фірми, державні установи. Розрахунки фізичних та юридичних осіб, що не є банками й одночасно виступають як суб'єкти платежів. Критерії вибору платіжних інструментів та посередників в платіжній системі первинними користувачами. Посередники в платіжній системі.

Функції банківських установ у платіжній системі залежно від їх ролі у процесі виконання платежу; банк платника, банк отримувача. Основні функції центрального банку в діяльності платіжної системи як: користувача платіжної системи; учасника платіжної системи; надавача платіжних послуг; "охоронця суспільних інтересів"; гаранта остаточного розрахунку. Спеціалізовані посередники в платіжній системі. Роль у платіжній системі клірингових або розрахункових палат. Функції агента з розрахунків. Основи діяльності асоціацій банківських пластикових карток.

Тема 3. Загальна концепція платіжних систем

Базові принципи функціонування платіжних систем. Загальна схема класифікації платіжних систем. Основні види платіжних систем за характером здійснюваних платежів: системи міжбанківських розрахунків; внутрішньобанківські платіжні системи (ВПС); системи масових платежів.

Зміст розроблених у Базелі принципів для системно-важливих платіжних систем та обов'язків Центральних банків щодо їх застосування. Поняття клірингу, реконсиляції та клірингової вимоги. Необхідні елементи функціонування ефективної платіжної системи.

Розвиток внутрішньобанківської платіжної системи. Функції системи «Клієнт-банк». Призначення систем масових електронних платежів. Переваги та недоліки пакетного та інтерактивного механізмів обробки платежів. Моделі та основні характеристики систем переказу великих сум платежів.

Ризики в платіжних системах: кредитний, ризик ліквідності, системний, правовий, операційний.

Тема 3. Технологічна інфраструктура платіжних систем

Основні етапи обробки інформації, які передбачає електронний платіжний цикл: введення інформації, вхідний переказ, кліринг, розрахунок на валовій основі, вихідний переказ, розповсюдження, розрахунок на чистій основі. Засоби обробки даних: електронно-обчислювальне обладнання, програмне середовище, прикладне програмне забезпечення.

Структурні рівні системи обробки даних. Централізований і розподілений способи обробки даних. Види програмного забезпечення, спеціальна допоміжна інфраструктура. Засоби телекомунікацій та канали зв'язку.

Основні типи магістральних каналів, що використовуються у мережах зв'язку. Обладнання систем масових платежів. Стандарти, що прийняті в міжнародній практиці.

Поняття системного та прикладного програмного забезпечення. Засоби передачі даних в платіжних системах. Розрахунки за допомогою банкоматів. Умови розповсюдження банкоматів у світі. Банківські автомати та електронні платіжні термінали для роздрібної

торгівлі. Організація експлуатації електронних платіжних систем. Моделі архітектури управління великими мережами. Відновлення функціонування платіжної системи у разі надзвичайних ситуацій.. Стандартні операції, що виконують банкомати. Режими роботи банкоматів. Компоненти системи електронних платіжних терміналів.

Тема 4. Платіжні інструменти та організація платіжних розрахунків

Платіжні інструменти та їх види. Види платіжних інструментів: документи на переказ; спеціальні платіжні засоби. Інструменти безготівкових розрахунків. Кредитовий переказ. Дебетовий переказ. Інструменти безготівкових розрахунків, засновані на дебетових переказах. Інструменти безготівкових розрахунків, засновані на кредитових переказах. Види пластикових карток за призначенням, функціональними і технічними характеристиками. Дебетові платіжні інструменти: переказний і простий векселі; чек, єврочеки і дорожній (туристський) чек; банківська тратта, поштовий переказ; прямий дебет.

Кредитові платіжні інструменти: доручення про кредитовий переказ коштів у системі “ЖИРО”. Розрахунок платіжними дорученнями; доручення про кредитовий переказ в автоматизованих розрахункових палатах (АРП). Механізм розрахунків дебетовими та кредитовими платіжними інструментами.

Банківська пластикова картка як інструмент розрахунків і кредитування. Банківська пластикова картка - інструмент розрахунків і кредитування: види пластикових карток; кредитні картки; дебетні картки; “електронні гаманці”. Класифікація карток. Переваги картокових розрахунків. Переваги картокових розрахунків для банків.

Організація розрахунків: системи розрахунків на чистій основі (принцип клірингу), системи розрахунків на валовій основі. Методи організації розрахунків між банками. Сутність розрахунків за принципом клірингу. Поняття та призначення автоматизованих розрахункових палат. Механізм розрахунку чистої позиції учасника клірингу. Основні відмінності механізмів розрахунків на валовій і чистій основах.

Тема 5. Безпека платіжних систем

Захист інформації у платіжних системах. Підходи до визначення безпеки платіжних систем. Поняття цілісності та конфіденційності інформації, яку обробляє система. Засоби безпосереднього оброблення, зберігання, накопичення і передачі інформації. Поняття надійності платіжної системи. Формування системи зовнішньої та внутрішньої безпеки платіжних систем.

Суть інформаційної безпеки. Об'єкти захисту. Суб'єкти відносин, пов'язані з обробкою інформації в автоматизованій платіжній системі. Вимоги щодо системи захисту інформації. Цілісність та доступність компонентів і ресурсів системи. Механізми захисту платіжних систем від несанкціонованого доступу. Відповідальність суб'єктів переказу за забезпечення захисту інформації. Криптографічний захист інформації і системи розподілу ключів. Захист інформації за рахунок її криптографічного перетворення. Загальні та спеціальні криптографічні алгоритми. Основні методи розподілу ключів між учасниками платіжної системи. Відповідальність суб'єктів переказу за забезпечення захисту інформації.

Основні типи загроз та несанкціонований доступ до інформації. Використання криптографічного захисту інформації при побудові політики безпеки платіжної системи. Види криптографічного захисту та групи криптографічних алгоритмів. Електронний цифровий підпис. Основні групи заходів для протидії загрозам та з метою ліквідації можливих збитків користувачів і власників платіжної системи.

Тема 6. Характеристика платіжних систем України

Еволюція розвитку платіжних систем в Україні. Особливості становлення платіжних систем в Україні.

Платіжна система ПРОСТІР. Розрахунки в платіжній системі ПРОСТІР. Національна платіжна система – Український платіжний ПРОСТІР. Основні принципи діяльності

платіжної системи ПРОСТІР та її організаційна структура. Карткові продукти Простір. Функції емітента електронних платіжних засобів платіжній системі ПРОСТІР. Моніторинг і контроль за операціями з використанням електронних платіжних засобів. Нові можливості платіжної системи ПРОСТІР для банків-учасників.

Платіжна система УкрКарт. Структура платіжної системи УкрКарт, функції учасників платіжної системи УкрКарт. Види карткових продуктів платіжної системи УкрКарт Система обміну інформацією між учасниками платіжної системи УкрКарт. Переваги платіжної системи УкрКарт порівняно з іншими платіжними системами.

Перспективи розвитку платіжних систем України. Шляхи інтеграції українських банків до світової системи банківських розрахункових послуг. Криптовалюта та її види. Механізм роботи криптовалют на основі блокчейн. Віртуальна валюта Bitcoin та особливості її використання. Перспективи використання віртуальної валюти Bitcoin в Україні.

Тема 7. Системи масових електронних платежів з використанням платіжних карток

Виникнення пластикових карток та розвиток систем масових електронних платежів. Еволюція розвитку карткового бізнесу у світі. Поява пластикових грошей на радянському ринку. Становлення та розвитку карток як інструменту безготівкових розрахунків. Становлення та розвитку карток як інструменту безготівкових розрахунків. Основні поняття та класифікація пластикових платіжних карток. Загальна структура та види карток.

Сучасний стан розрахунків за допомогою пластикових карток в Україні. Лідери українського карткового бізнесу. Розрахунки за допомогою національної системи масових електронних платежів. Створення єдиної національної системи банківських карток.

Основні напрямки розрахунків банківськими пластиковими картками в Україні. Операції з використанням національних платіжних карток. Концепції побудови платіжних систем та схеми здійснення розрахунків. Особливості розвитку систем електронної комерції.

Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП). Шляхи інтеграції українських банків до світової системи банківських послуг. Перспективи створення проекту одночасної роботи емітованої банком країни платіжної картки як у межах країни за технологією націонал-них платіжних інструментів, так і за технологією однієї з міжнародних платіжних систем.

Тема 8. Зарубіжні платіжні системи

Особливості організації зарубіжних платіжних систем. Типові моделі систем залежно від оператора системи, виду розрахунків і кредитних механізмів. Порівняння ефективності та ризикованості системи переказу великих сум в сукупності платіжних механізмів.

Платіжні системи США. Основи функціонування та операції системи переказу грошових коштів і цінних паперів Федеральної резервної системи (ФРС) США Fedwire. Політика ФРС у галузі контролю над ризиками платіжної системи. Технологія здійснення операцій в системі міжбанківських клірингових розрахунків США CHIPS. Шляхи обмеження кредитного ризику в CHIPS. Чековий кліринг у розрахункових палатах США.

Особливості платіжних систем країн євро. Система міжнародних автоматизованих розрахунків TARGET (TARGET). Платіжні системи Великобританії. Основи функціонування та операції автоматизованої системи клірингових розрахунків Великобританії CHAPS. Правила роботи системи CHAPS, заходи контролювання міжбанківського ризику, тарифна політика банку Англії. Діяльність платіжної системи Великобританії VACS.

Платіжна система Швейцарії Основи функціонування та операції швейцарської міжбанківської клірингової системи SIC. Регламентація виплат відшкодувань, розрахунків за платежами, обробки платіжних документів в системі, встановлення цін за використання SIC. Порівняльний аналіз зарубіжних платіжних систем. Мета функціонування системи та технологія здійснення розрахунків.

Міжнародна платіжна система E-Gold. Система електронних платежів Fethard. Американська система електронних платежів PayPal. Платіжна система Liberty Reserve. Білоруська платіжна система EasyPay.

Тема 9. Товариство всесвітніх міжбанківських телекомунікацій СБІФТ

Товариство міжнародних міжбанківських фінансових телекомунікацій SWIFT. Виникнення СБІФТ (SWIFT). Загальні відомості СБІФТ (SWIFT). Сутність Товариства міжнародних міжбанківських фінансових телекомунікацій СБІФТ (SWIFT). Учасники, члени і користувачі мережі. Організаційна структура СБІФТ (SWIFT). Особливості нагляду та спостереження за СБІФТ (SWIFT). Категорії користувачів мережі СБІФТ. Архітектура та основні стандарти мережі СБІФТ. Ринок платіжних послуг системи СБІФТ: банк – банк, банк – клієнт, банк - клірингова організація. Обробка повідомлень мережі.

Сучасна інтерактивна система доставки фінансової інформації SWIFTNet. Додаткові інтерактивні послуги SWIFTNet. Служба захисту обміну файлами між користувачами SWIFT - SWIFTNet FileAct. Найбільш поширені області застосування SWIFTNet FileAct: масові платежі (bulk payments), роздрібні платежі і операції з чеками, передача додаткової інформації і звітності в рамках платіжної системи, надання звітів для регулюючих органів. WIFTAlliance Gateway - інтерфейс для підключення до SWIFTNet.

Стандартизація електронних платіжних повідомлень в рамках SWIFT. Правила відповідності повідомлень їх форматам (Message Format Validation Rules). Асоціація УкрСБІФТ та її учасники.

Тема 10. Електронні платіжні системи в мережі Інтернет

Електронні платіжні системи: різновиди та варіанти реалізації. Система "Інтернет-банкінг", переваги та недоліки. Платіжні системи і механізми, що застосовуються у мережі Інтернет. Електронні платіжні системи, які використовують дані з бази даних комп'ютера: Яндекс.Гроші (колиш. PayCash); EL-Pay. Дебетові системи: WebMoney Transfer; E-Port; FacturaPAY; CyberCheck; Рапіда; Кредит-Пілот. Системи на базі стандартних кредитних карт: CyberPOS; CyberPlatPay; Assist; Portmone; VISA; Mastercard; JCB; PayPal; UnionPay; RBK Money.

Варіанти реалізації електронних платіжних систем. Дебетові Інтернет-системи, що працюють з електронними чеками і цифровою готівкою. Кредитні Інтернет-системи, що працюють з кредитними картками. Учасники кредитних інтернет-систем. Послідовність дій електронних платежів за кредитними картками.

Особливості електронних платіжних систем WebMoney та PayCash. Електронна платіжна система Яндекс-Гроші. Система *RBKMoney*. Система "Інтернет-Гроші". «Інтернет.Гаманець» Характеристика електронної платіжної системи "E-gold".

Розвиток електронних платіжних систем в Україні. Мобільний банкінг. Види мобільного банкінгу: SMS-банкінг, Java-додаток. Можливості мобільного банкінгу для різних версій. Сучасні технології захисту електронних трансакцій в платіжних системах: SET и 3-D Secure.

Тема 11. Оверсайт платіжних систем

Сутність та принципи оверсайта платіжних систем. Оверсайт інфраструктур фінансового ринку. Об'єкти оверсайта платіжних систем: платіжні організації платіжних систем, учасники платіжних систем, оператори послуг платіжної інфраструктури (клірингові, процесингові установи. Оцінювання платіжних систем НБУ. Розподіл платіжних систем за категоріями важливості. Системно-важливі платіжні системи, соціально-важливі платіжні системи, важливі платіжні системи. Вимоги НБУ до операторів послуг платіжної інфраструктури. Оператори послуг платіжної інфраструктури: ПрАТ "Український процесинговий центр" і ТОВ "ТАС ЛІНК". Типи оцінювання платіжних систем НБУ. Ключові стандарти з фінансової стабільності (Financial Stability Board 27). Міжнародні стандарти PFMI.

Особливості виїзного моніторингу за місцезнаходженням об'єктів оверсайта. Мета проведення виїзного моніторингу об'єктів оверсайта. Показники безвиїзного моніторингу об'єктів оверсайта платіжних систем.

Перспективи розвитку оверсайта в Україні. Стратегії розвитку фінансового сектору України до 202 р. в частині розвитку оверсайту платіжних систем. Необхідність поширення функції оверсайта на інші інфраструктури фінансового ринку. Управлінні кіберризиком та ризиками шахрайства в платіжних системах. Рекомендаціями щодо підвищення кіберстійкості платіжних систем України. Спільний оверсайт НБУ і центральних банків провідних країн світу.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Правова основа платіжних систем	7	2	1	-	-	5	-	-	-	-	-	-
2.	Загальна концепція платіжних систем	8	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
3.	Технологічна інфраструктура платіжних систем	8	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
4.	Платіжні інструменти та організація платіжних розрахунків	9	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
5.	Безпека платіжних систем	6	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
6.	Характеристика платіжних систем України	6	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
7.	Системи масових електронних платежів з використанням платіжних карток	8	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
8.	Зарубіжні платіжні системи	8	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
9.	Товариство всесвітніх міжбанківських телекомунікацій СВІФТ	8	1	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
10.	Електронні платіжні системи в мережі інтернет	8	1	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
11.	Оверсайт платіжних систем	6	1	1	-	-	5	-	-	-	-	-	-
*	Всього годин:	0	18	18	-	-	54	-	-	-	-	-	-

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбаченими тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді рефератів.

4.3.4. Індивідуальні завдання та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- розв'язок розрахункових завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) розв'язування задач та формулювання висновків за результатами розрахунків;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмово заліку.

Структура залікового білету включає одне теоретичне питання, десять тестових завдань.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

Вивчення навчальної дисципліни			
100 балів			
Очна (денна, вечірня) форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання		
10 балів – за результатами навчання під час лекцій	5 балів – за результатами навчання під час лекцій		
40 балів – за результатами навчання під час семінарських (практичних, лабораторних) занять	25 балів – за результатами навчання під час семінарських (практичних, лабораторних) занять		
20 балів – за результатами самостійної роботи	40 балів – за результатами самостійної роботи		
30 балів – за результатами складання семестрового контролю			

7. Рекомендовані джерела

7.1. Нормативно-правові акти

1. Закон України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні" [Текст] : за станом на 4 листопада 2005р. / Верховна Рада України. - Офіц. вид. - К. : Парламентське видавництво, 2005. - 38 с.
2. Положення про електронні гроші в Україні : постанова Правління НБУ : прийнята 04.11.2010 року № 481 / Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу до постанови: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1336-10>
3. Положення про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням : постанова Правління НБУ : прийнята 30.04.2010 року № 223 / Національний банк України. - Офіційний текст. - Режим доступу до постанови: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0474-10>
4. Правила Національної системи масових електронних платежів : постанова Правління НБУ: прийнята 10.12.2004 року № 620 від / Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу до постанови : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0025-05>
5. Про затвердження Положення про нагляд (оверсайт) платіжних систем та систем розрахунків в Україні : постанова Правління Національного банку України від 28.11.2014 р. № 755 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0755500-14#Text>
6. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121 зі змінами від від 09.02.2019, підстава - 2491-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
7. Про Національний банк України: Закон України від від 20.05.1999 р. № 679- XIV зі змінами від 07.02.2019, підстава - 2473-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
8. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова НБУ від 21.01.2004 № 22, зі змінами від 13.01.2020, підстава - v0127500-19, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>
9. Про затвердження Положення про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури : постанова Правління Національного банку України від 04.02.2014р. №43 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-14#Text>
10. Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів: постанова Правління Національного банку України від 05.11.2014 р. № 705 (зі змінами). Національний банк України. 2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14>
11. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р., Зі змінами від від . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>
12. Про інтегровану систему електронної ідентифікації. Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 19.06.2019 № 546 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/546-2019-%D0%BF>
13. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII зі змінами від від 24.11.2018, підстава - 2418-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>
14. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94, зі змінами від 19.04.2014, підстава - 1170-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>
15. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова НБУ від 28.08.2001 № 368 зі змінами від 29.03.2020, підстава - v0025500-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

16. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України: Постанова НБУ від 17.11.2004 № 555, зі змінами від 01.01.2014, підстава - z2008-13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1511-04>
17. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України: Постанова НБУ від 08.04.2005 № 123 зі змінами від 01.03.2020, підстава - v0004500-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0441-05>
18. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів: Постанова НБУ від 12.11.2003 № 492 зі змінами від 17.01.2020, підстава - v0007500-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>
19. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII зі змінами від 08.07.2018, підстава - 2469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>
20. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI, зі змінами від 30.01.2018, підстава - 2168-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

7.2. Основні джерела

1. Адамик Б.П. Банківські електронні послуги: Навчальний посібник. – Тернопіль, 2011. – 94 с.
2. Бурковська А. В., Лункіна Т. І. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2014. - 208 с.
3. Вовчак, О. Д. Платіжні системи: навчальний посібник / О. Д. Вовчак, Г. Є. Шпаргало, Т. Я. Андрейків. К. : Знання, 2008. 341 с.
4. Електронні платіжні системи [Текст] : навч. посіб. / [Тараненко Ю. О. та ін.] ; (за заг. ред. доц. Тараненка Ю. О.). - Київ : Три К, 2013. - 229 с.
5. Корецька Н. І. Платіжні системи: в схемах і таблицях [Текст] : навч. посіб. / Корецька Н. І.; Луц. нац. техн. ун-т. - Луцьк : РВВ Луц. НТУ, 2015. - 302 с.
6. Лазебник, Лариса Леонідівна. Міжнародні банківські розрахунки [Текст] : навч. посіб. / Л. Л. Лазебник ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ : Київський університет, 2014. - 284 с.
7. Пиріг С.О. Платіжні системи: навч. посіб. / С.О. Пиріг – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
8. Полтавська Є. О. Платіжні системи [Текст] : навч. посіб. / Полтавська Є. О., Куліков П. М.; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. - 220 с.
9. Платіжні системи [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Папаїка О. О. та ін.] ; за ред. О. О. Папаїки ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, Каф. банк. справи. - Донецьк : ЛАНДОН-ХХІ, 2014. - 342 с.
10. Платіжні системи: проблеми господарсько-правового забезпечення функціонування та 9. Платіжні системи: в схемах і таблицях [Текст] : навч. посіб. / Корецька Н. І. ; Луц. нац. техн. ун-т. - Луцьк : РВВ Луц. НТУ, 2015. - 302 с.
11. Ризики платіжних систем [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. П. Стахарчук ; Національний банк України, Львівський банківський ін-т. - Л. : ЛБІ НБУ, 2003. - 94 с.
12. Рогач І. Ф. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах [Текст] : навч. посіб. / І. Ф. Рогач, М. А. Сендзюк, В. А. Антонюк – 2-ге вид., перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2001. 239 с.
13. Скиннер К. Цифровой банк. Как создать цифровой банк или стать им? Крис Скиннер, 2014. – 320 с.
14. Стахарчук А. Я. Інформаційні системи і технології в банках [Текст] : навч. посіб. / А. Я. Стахарчук, В. П. Стахарчук. – К. : УАБС НБУ, 2010. – 515 с.
15. Успенко В. І. Центральний банк і грошово-кредитна політика : підручник / В. І. Успенко, Н. Е. Аванесова ; Харків. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 207 с.

16. Чайковський Я. І. Платіжні системи: навч. посібник/ Я. І. Чайковський . –Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 210 с.
- 16.. Чайковський Я. І. Ч 15 Організація платіжних операцій банків : навчальний посібник / Я. І. Чайковський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 232 с
17. Швиденко М. З. Електронна комерція [Текст] : навч. посіб. для студентів ОР "Магістр" спец. 8.03050201 - "Економічна кібернетика" / [М. З. Швиденко, О. М. Касаткіна, В. М. Андрущенко] ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Каф. інформ. систем. - Київ : Компринт, 2015. - 282 с.
18. Юденков Ю. Н. Интернет-технологии в банковском бизнесе: перспективы и риски : учебно-практическое пособие / Ю. Н. Юденков, Н. А. Тысячникова, И. В. Сандалов, С. Л. Ермаков. – 2-е изд. , стер. – М. : КНОРУС, 2011. – 320 с.

7.3. Додаткові джерела

1. Адабашев, Тимур Кемалович. Платіжні системи: проблеми господарсько-правового забезпечення функціонування та розвитку [Текст] : монографія / Т. К. Адабашев ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ прав. забезпечення інновац. розвитку. - Харків : Право, 2015. - 242 с.
2. Бабенко О. Сучасні банківські технології: нові загрози та захист. URL http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/171.htm
3. «Банковский апгрейд-2014» <http://www.programbank.ru/articles/site/article-100414> Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. А.М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2008. – 614 с.
4. Батаев А. В. Анализ использования облачных сервисов в банковском секторе/ *Молодой ученый*. 2015. №5. С. 234-240.
5. Банківська система України: інституційні зміни та інновації [Текст]: колект. монографія / [Л. О. Примостка та ін. ; за заг. ред. Л. О. Примостки] ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Київ : КНЕУ, 2015. - 434 с.
6. Банківські операції [Текст] : [навч. посіб.] / Кіровогр. нац. техн. ун-т ; [уклад.]: В. П. Кравченко, Л. М. Фільштейн. - Кіровоград : РВЛ КНТУ, 2012. - 334 с.
7. Банківські операції [Текст] : підручник / [Дзюблюк О. В. та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Дзюблюка ; Терноп. нац. екон. ун-т. - 2-ге вид., випр. і допов. - Т. : Терно-граф, 2013. - 687 с.
8. Білінець М. Аутсорсинг в банківській діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/887>
9. Videobanking – будуще банковской системы? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.prostobankir.com.ua/individualnyu_biznes/stati/vi
10. Говорушко Т.А., Ситник І.П., Ляховець-ка В.М. Розвиток інтернет-банкінгу в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2015. № 15 (5). С. 146 -149
11. Ковальчук Т. Т. Сучасні платіжні системи [Текст] : монографія / Т. Т. Ковальчук, В. С. Лук'янов. - К. : Знання, 2010. - 190 с.
7. Коляденко С.В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Всеукраїнський наукововиробничий журнал Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і прак-тики*. 2016. № 6 (10). С. 105 -112.
7. Кузнецова С. А. Банківська система [текст] : навч. посіб. / (С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська); за ред.С. А. Кузнецової. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 400с.
6. Левандівський О. Т. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. - К. : Знання, 2012. - 463 с.
7. НБУ посилить підтримку FinTech в Україні. Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». 2019. / URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2695916-nbu-posilit-pidtrimku-fintech-v-ukraini.html>
8. Огляд ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури України за 2018 рік. НБУ. 2019. URL: https://bank.gov.ua/file/download?file=Servey_PS-2018.pdf.

9. Одарченко А. М. Особливості електронної комерції та перспективи її розвитку в Україні / А. М. Одарченко, К. В. Сподар // Бізнес Інформ. – 2015. – №1. – С. 342-346.
10. Пожидаєва М. А. Платіжні системи: теоретичні засади та фінансово-правове регулювання в Україні [Текст] : монографія / М. А. Пожидаєва. - Київ : Юрінком Інтер, 2020. - 346 с
11. Петрук О.М. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навчання / О. М. Петрук, С. З. Мошенський, О. С. Новак ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Петрука ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : ЖДТУ, 2011. - 566 с.
12. Реєстр платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури. *Національний Банк України* : вебсайт. URL: <https://bank.gov.ua/payments/payment-systems?page=1&perPage=25&search=&system>
13. Ситник І.П. Методологічні аспекти функціонування нових суб'єктів платіжної системи України за умови її трансформації. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 6 (17). С. 328–333.
14. Ситник І.П., Цвіль Ю.І. Діяльність Національного банку України в регулюванні функціонування платіжних систем і його вплив на їх розвиток в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2017. Вип. 22. Ч. 2. С. 116–119.
15. Ситник І.П., Ярина В.В. Сучасний стан функціонування національної платіжної системи «Український платіжний простір». *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 9. С. 40–44.
16. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/about/refactoring/develop-strategy>

7.4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України;
2. <http://www.nbu.gov.ua> – офіційний сайт Національного банку України
3. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України;
4. <https://www.swift.com/> – офіційний сайт платіжної системи SWIFT.
5. <http://www.prostobank.ua/spravochniki/banki> – довідкова інформація всіх працюючих державних та провідних комерційних банків України;
6. <http://www.uabanker.net/links/> – інформаційний банківський портал;
7. <http://minfin.com.ua/banks/rating/> – фінансовий портал Міністерства фінансів України.
8. <http://ubanks.com.ua/adr/> – інформаційний банківський портал.
9. <http://www.credit-rating.com.ua> - офіційний сайт рейтингового агентства «Кредит-рейтинг»
10. <http://rurik.com.ua/> - Офіційний сайт Національного рейтингового агентства «Рюрік»
11. <http://www.nssmc.gov.ua> - Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку
12. <http://prostir.gov.ua/prostir>. - Офіційний сайт «НСМЕП ПРОСТІР»

Розробник програми:

Викладач дисципліни – доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент

_____ Наталія ТКАЧУК

25 вересня 2020 року

Схвалено кафедрою менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування 29 вересня 2020 року, протокол №2.

Завідувач кафедри _____ Віктор СИНЧАК

29 вересня 2020 року

Декан факультету управління та економіки _____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

29 вересня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 22 жовтня 2020 року, протокол №2.

Голова методичної ради _____ Ірина КОВТУН

22 жовтня 2020 року 2020 року

Обліковий обсяг робочої програми – 1,03ум.др.арк.